A „Szőlőskei erdő” Természetvédelmi Terület madárvilága (2006-2016)

Fitala Csaba
fitalacs@freemail.hu

Abstract

“Szőlőskei Forest” Protection Area was declared as a protected site in 1976, to allow the continuation of long-term ecological and forest structural research in the area. Other types of studies including ornithological investigation has not been conducted in the area. The current work provides an ornithological baseline for the area covering 27 hectares of upland Turkey Oak forests (Quercetum petraeae-cerris Soó 1963) and adjoining 14 hectares of non-protected areas. Based on data collected between September 2006 and August 2016, 97 species occurred in the study area, out of which 50 taxa were confirmed nesting.

A vizsgált terület bemutatása, természetvédelmi jelentősége

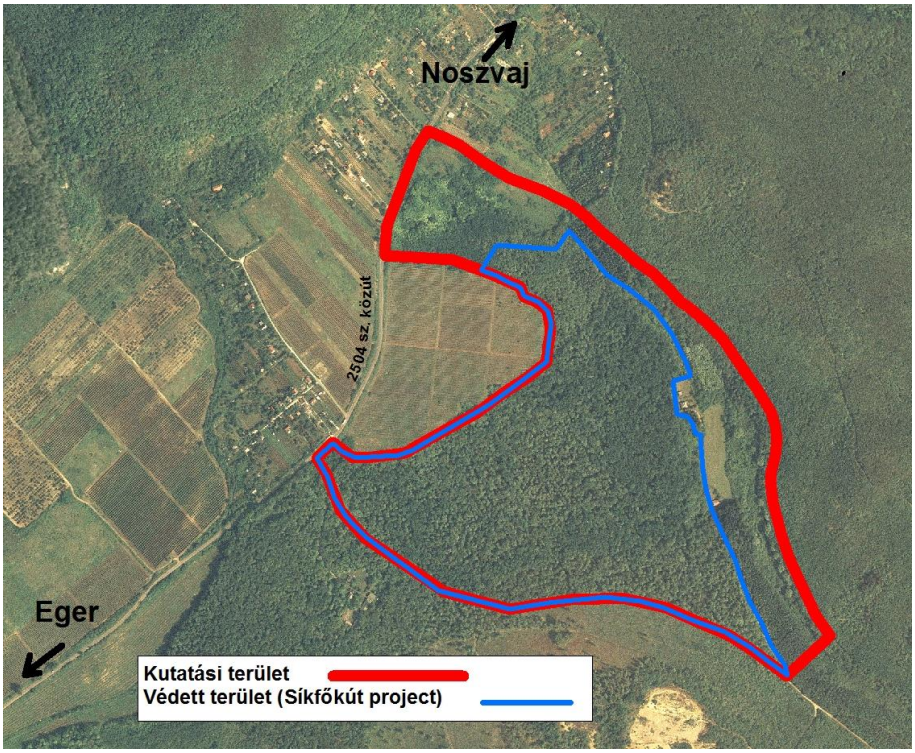
Egertől ÉK-i irányban mintegy 6 kilométernyire, a Síkfőkút-Noszvaj felé vezető műút jobb oldalán fekszik a Szőlőskei erdő, melyet 1976-ban nyilvánítottak országos jelentőségű természetvédelmi területté. Jelenleg a védett terület nagysága 27 ha. Az idős cseres-tölgyes védetté nyilvánítása elsősorban annak volt köszönhető, hogy 1972-ben az UNESCO szervezésében induló, „Ember és bioszféra” elnevezésű kutatási programhoz Magyarország is csatlakozott, és a hazai kutatások tárgyának egy olyan bonyolult, a természeteshez közelálló biocönózist akartak választani, mely jellemző volt az adott térségre és leginkább megfelelt az előzetes feltételeknek, ill. a tudományos megismerés céljának. A kutatási program (a szakirodalomban „Síkfőkút Projekt” néven szerepel) kidolgozója Jakucs Pál a Debreceni Egyetem ökológus professzora volt, akinek irányításával – egyebek között – az itteni életközösség működését, anyag- és energiaforgalmát, az erdő szerkezetét vizsgálták hosszú éveken át, számos tudományterület szakembereinek részvételével. A munka jelenleg a Nemzetközi Hosszútávú Ökológiai Kutatások programja keretében folyik.

A madárfaunisztikai kutatásokról

Tudomásom szerint sem a védetté nyilvánítás előtt, sem azt követően a 2000-es évekig, nem folytak széleskörű avifaunisztikai kutatások a területen, így a témakörrel kapcsolatos, összefoglaló közlemények sem állnak rendelkezésre. Bár egy-egy megfigyelő alkalmilag megfordult itt az elmúlt évtizedekben is (elsősorban ragadozómadár felmérő bejárások során), mégis kijelenthető, hogy a Szőlőskei erdő csak az utóbbi évtizedben vált ismertté a madarászok körében, elsősorban mint harkályfajok megfigyelésére alkalmas terület. (A védett erdőt dél felől határoló, rosszminőségű aszfaltútról kiváló betekintés nyílik a téli-tavaszi időszakban az egyébként nem látogatható erdőbe).

Magam 2006 őszétől kezdve járom többé-kevésbé rendszeresen a védett erdőt és környékét madárfaunisztikai adatgyűjtés céljából, részben munkámból kifolyólag is. Az első adatgyűjtő, terepi napom dátuma: 2006.09.09., az utolsóé: 2016.08.23. (utóbbi egyben a kézirat lezárásának időpontja is). Az eltelt közel 10 év alatt, megfigyelési naplóim tanúsága szerint 179 alkalommal vetettem papírra az észlelt fajokat (=18 alkalom/év). Ugyancsak 2006 őszével kezdődően, a védett erdő mögötti, Szőlőske pusztának is nevezett területen, meglehetős rendszerességgel, madárgyűrűzést is folytattam, a faunisztikai adatgyűjtés részeként. Gyűrűzési naplóim adatai alapján 259 alkalommal (259 különböző napon) végeztem madárjelölést, az évente megrendezett, egyhetes táborokat is beleértve (=26 nap/év). Ez idő alatt 66 faj 7085 egyede kapott hagyományos, fém lábgyűrűt. A megfigyelési adatok gyűjtésére és a gyűrűzésre külön-külön ráfordított időmennyiség kimutatása még hozzávetőlegesen sem lehetséges, mivel a két tevékenységet gyakran egyidejűleg folytattam. A vizsgált területen töltött napok száma a tíz év átlagában nagyjából egyenlően oszlik meg a különböző hónapok között, de az egyes területrészek, élőhelyek kutatottsága számos ok miatt eltérő. Ami a napszakos megoszlást illeti, aránytalanul kevés adatgyűjtés történt az esti és az éjszakai órákban. Említett fogyatékosságok ellenére, az évek során összegyűlt nagyszámú megfigyelési- és gyűrűzési adat feldolgozása, értékelése nagyban hozzájárul a védett erdő és közvetlen környéke orniszának megismeréséhez, egyszersmind az összesen 41 hektárnyi terület madárfaunisztikai alapvetésének is tekinthető.

A vizsgált terület lehatárolása

1. ábra Kutatott terület elhelyezkedése

Faunisztikai jellegű vizsgálódásom nem csak a védett tölgyesre (erdőrészlet szerint:Eger 41 A, E, =27,05 ha összesen), hanem a vele északi és keleti irányból összefüggő, néhány szomszédos, nem védett területre is kiterjedt (erdőrészlet szerint:Eger 41 B, C, D, Eger 40 F, Eger 47 B felső része, Eger 40 C, valamint Eger 40 E felső része = kb. 13 ha összesen). Ez utóbbi nem védett, csatlakozó területek is értékes élőhelyeket foglalnak magukba, melyek mint fészkelő-, táplálkozó-, itató- és éjszakázó helyek fontos szerepet töltenek be a környék, benne a védett erdő madarainak életében is. A kutatott terület teljes nagysága a nem erdő művelési ághoz tartozó területekkel együtt: 41 ha.

A vizsgált terület növénytakarója

A terület központi részét a védett erdő foglalja el, idős, középhegységi cserestölgyesével (*Quercetum petraeae-cerris* SOÓ, 1963), mely a környék jellemző zonális társulása. Az uralkodó kocsánytalan tölgy (*Quercus. petraea*) és cser (*Qu. cerris*) mellett gyertyánt (*Carpinus betulus*), mezei juhart (*Acer campestre*), elszórtan tatárjuhart (*A. tataricum*), hegyi juhart (*A. pseudoplatanus*), magas kőrist (*Fraxinus excelsior*), valamint madár cseresznyét (*Prunus avium*) találunk. A sok helyen meglévő második koronaszintet a mezei juharon és gyertyánon kívül kitettségtől, vízellátottságtól, talajviszonyoktól függően, a húsos és a veresgyűrű som (*Cornus mas, C. sanguinea*), az egybibés és a csere galagonya (*Crataegus monogyna, C. laevigata*), valamint a bibircses és a csíkos kecskerágó (*Euonymus verrucosus, E. europaeus*) sokszor fa méretűvé növő egyedei alkotják. Néhol a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*) is előfordul. Említett cserjefajok a tölgyes egyes részein jelentős, akár 60-70%-ot is meghaladó borítást érnek el. Az erdőszéleken változó szélességű, sok helyen meg-megszakadó szegélycserjés található, kökénnyel (*Prunus spinosa*), vadrózsa (*Rosa spp.)* és galagonya fajokkal. Az utóbbi évtizedekben a kocsánytalan tölgy terjedő csúcsszáradása és pusztulása következtében a két domináns fafaj aránya fokozatosan a cser javára változik meg. A vizsgált terület egyik erdőrészletében (Eger 41B) tömbös elegyedésben jelentős mennyiségű akác is megtalálható volt, melyet 2012/13 telén letermeltek.
A mohaszint elsősorban a nagy tömegű fekvő holtfán van jelen. A gyepszint nagy területeken hiányzik, de ahol megtalálható, ott is eléggé fajszegény. Elterjedtnek mondható a pelyhes kenderkefű (*Galeopsis pubescens*), az erdei szálkaperje (*Brachypodium sylvaticum*), az egyvirágú gyöngyperje (*Melica uniflora*), a ligeti perje (*Poa nemoralis*), az erdei ebír (*Dactylis polygama*), de itt-ott a turbánliliom

(*Lilium martagon*) és az erdei gyömbérgyökér (*Geum urbanum*) is föllelhető. Főleg az erdőszéleken tömeges az erdei tisztesfű (*Stachys sylvatica*), az édeslevelű csüdfű (*Astragalus glycyphyllos*) és a zsidócseresznye (*Physalis alkekengi*). Az üdébb termőhelyek magaskórós növényeit a szegélyeken és az utak mentén - egyebek mellett - a csemege baraboly (*Chaerophyllum bulbosum*), a magas csukóka (*Scutellaria altissima*), a magas zsombor (*Sisymbrium strictissimum*), a cserlevelű saláta (*Lactuca quercina*), a tömjénillat (*Libanotis pyrenaica*) képviselik. A magaskórósok gyomfajai közül a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*) és a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*) sok helyen előfordul. A többi fás élőhely közül meg kell említeni a kisebb-nagyobb területen telepített lucosokat (*Picea abies*), az erdei- és fekete fenyő (*Pinus sylvestris, P. nigra*) állományokat. A különböző korú lucosok pusztulása (és a folyamattal párhuzamos letermelése), mely különösen 2010 után gyorsult fel, mára már e fafaj eltűnését vetíti előre a vizsgált területen.

Említést érdemel a felső erdészháznál, az egykori „bot- és vesszőtermelő telep" területén található, a fehér fűz (*Salix alba*) „Csertai" kultúrváltozatának ültetvényéből kialakult füzes, mely néhány idősebb fehér nyárral (*Populus alba*), valamint több – a tölgyesből is ismert - betelepült cserje- és fafajjal az előzőekhez képest, alapvetően más erdőtípust képvisel. Az erdőszegélyeken, az utak mentén, a hétvégi házas övezet alatti gyepmozaikokban sok helyen megjelent és egyre inkább teret nyer a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*). A nyíltabb élőhelyeken, egyelőre még kis foltokban, terjedőben a selyemkóró (*Asclepias syriaca*) is. A tölgyes és a fenyvesek szegélyén gyakran a mogyoró (*Corylus avellana*), néhol a mogyorós hólyagfa (*Staphylea pinnata*) és az ostorménfa (*Viburnum lantana*) is előfordul. A vizsgált területen elszórtan (főleg a szegélyeken) vadalma (*Malus sylvestris*) és vadkörte fák (*Pyrus pyraster*) is találhatók. Az erdészházak közelében a régi gyümölcsfák egy része is megmaradt még (dió, szilva, körte, alma).

Az erdők közé jelenleg elgyepesedett parlagföldként beékelődő, kb. egy hektáros „puszta" terület, nyílt, lágyszárúak uralta élőhely, melyet évente egyszer kaszálnak. A réti perje (*Poa pratensis*), a csomós ebír (*Dactylis glomerata*) valamint a szederfajok (*Rubus spp.*) dominanciájával jellemezhető gyepet sűrűn felszaggatják a vaddisznótúrások. Ugyanitt 2014-től egy vadszóró is üzemel.

A parlagföldet keleti irányból egy „rekettyés árok" határolja, melyben egy pontosan nem meghatározható helyen, rejtett forrás (vízfakadás) található. Az időszakosan felszínre kerülő víznek és a nedves talajnak köszönhetően itt egy sajátos növényegyüttest találunk, mely a tölgyesek uralta környékre nem jellemző. Az uralkodó rekettyefűz (*Salix cinerea*) mellett kis számban egyéb fűz-fajok, a szárazabb részeken veresgyűrű som, fekete bodza (*Sambucus nigra*), erdei iszalag (*Clematis vitalba*), egybibés- és cseregalagonya, kányabangita (*Viburnum opulus*), fehér nyár és tatárjuhar fordul elő. A lágyszárúak közül a mélyebb fekvésű részeken tömeges a mocsári sás (*Carex acutiformis*) és a vízi peszérce (*Lycopus europaeus*), de apró foltokban a vízi harmatkása (*Glyceria maxima*), a mocsári gólyahír (*Caltha palustris*) és a deres szittyó (*Juncus inflexus*) is előfordul. Főleg a rekettyés szegélyén találunk sédkender (*Eupatorium cannabinum*), földi bodza (*Sambucus ebulus*) és nagycsalán (*Urtica dioica*) alkotta magaskórósokat. Kis területen nád (*Phragmites australis*) is tenyészik.

A hétvégiházas övezet közelében, a vizsgált terület északi sarkában, spontán cserjésedő/erdősödő gyepmozaikok vannak. Az itteni egykori száraz tölgyesek, sztyepprétek jelző növényeinek egyrésze még föllelhető, mint pl. a macskahere (*Phlomis tuberosa*), a bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), a budai imola (*Centaurea scabiosa subsp. sadleriana*), a csillag őszirózsa (*Aster amellus*), az üstökös gyöngyike (*Muscari comosum*), a sarlós gamandor (*Teucrium chamaedrys*), a pukkanó dudafürt (*Colutea arborescens*), a fűzlevelű-, borzas és kardos peremizs (*Inula salicina, I. hirta, I. ensifolia*). A házi berkenye (*Sorbus domesticus*) csenevész egyedei egykori kultúrmaradványnak tekinthetők.

Az Eger-Noszvaj műút és az erdők által közbezárt, (nem vizsgált) területen szőlőültetvények találhatók. A parcellák nagy részét jelenleg már nem művelik, így azok cserjésedése, ill. akácosodása megkezdődött.

Köszönetnyílvánítás

A 2006 őszétől a 2016 szeptemberéig, az anyag lezárásáig terjedő kutatási időszakban számos természetvédő-madarász barátom, kollégám, ismerősöm járult hozzá valamilyen módon e dolgozat elkészítéséhez, amit ezúton is köszönök. Közülük egyesek saját adataik rendelkezésemre bocsátásával, mások a táborok munkájában történő részvétellel vagy egyéb módon voltak segítségemre. Ők név szerint: Roy Adams /R A/, Balázsi Péter /B P/, Besenyei Györgyi /B Gy/, Domboróczki Gábor /D G/, Ézsöl Tibor /É T/, Farkas Szabolcs /F Sz/, Fekete Judit /F J/, Fitala Dávid dr./F D/, Garamszegi István /G I/, Golen Gerhard /G H/, Györffy Hunor /Gy H/, Hák Flóra /H F/ Horváth Róbert dr. /H R/, Katona Gergely /K G/, Kleszó András /K A/, Korompai Tamás /K T/, Krisztián Lajosné /Inci/, Leskó Gabriella /L G/, Mester László /M L/, Nagy-Tóth Ágnes /N T Á/, Nahóczki László /N L/, Pásztor Zoltán /P Z/, Patalenszki Adrien /P A/, Pálfi Csaba /P Cs/, Pintér Balázs /P B/, Pongrácz Ádám /P Á/, Rausz Rita /R R/, Seres Nándor /S N/, Szabó Attila /Sz A/, Tóth Pál /T Pál/, Tóth Péter /T P/, Somoskői Péter /S P/, Szitta Tamás /Sz T/, Szitta Emese /Sz E/, Zay Erzsébet /Z E/, Zay Mária /Z M/, Varga Sándorné /V S/.

Külön köszönet illeti Schmotzer András a kutatott terület növénytakarójának jellemzéséhez nyújtott segítségéért.

A madárfauna bemutatása

A 2006 óta gyűjtött megfigyelési- és gyűrűzési adatok alapján, a területen 97 madárfaj fordul elő, ebből 50-nek a költése is bizonyított. Három faj esetében – kellő adatok híján – a fészkelést illetően nem lehetett egyértelműen állást foglalni, így ezeket a nem fészkelők közé soroltam (az összefoglaló 1. táblázatban kérdőjellel is jelölve). Költőfajnak azt a fajt tekintettem (függetlenül a fészkelés rendszerességétől vagy gyakoriságától), melynek lakott vagy elpusztult fészkét (költő üregét,odúját), ill. tojását, fiókáját, frissen kirepült fiatalját megtaláltam, vagy öreg, ivarérett madarak esetében fészkelésre utaló viselkedést (territóriumtartás, revírféltés, fészeképítés, fészek- és fiókaféltés,etetés), továbbá – befogott madarak esetén – költésre utaló élettani elváltozást (kotlófolt) tapasztaltam a kérdéses faj szaporodási időszakában, legalább egy szezonban a tíz év folyamán. Említettek hiányában fészkelőnek tekintettem azt a fajt is, melynek adult (ivarérett) egyedét a fajra jellemző élőhelyen észleltem az adott faj reprodukciós időszakában, ha kizárható volt az az eshetőség, hogy a madár „máshonnan", azaz a kutatási terület határain túlról érkezett.
A rendszertani felosztást, a magyar és tudományos neveket, ill. ezek írásmódját illetően az „MME Nomenclator Bizottság (2008): Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest." című kiadványt tekintettem követendőnek.

Vetési lúd ***/Anser fabalis*** (Latham, 1787)/
A faj Bükkalját érintő őszi és tavaszi mozgalmai idején, a kutatási terület feletti légtérben olykor vonuló csapatai húznak át.
Előfordulások: 2008.03.04. – 59 pd. átrepül /F Cs/, 2008.10.11. – ismeretlen számú egyed alkonyatkor, hang alapján /B P, F Cs/, 2010.10.17. – 28 pd /F Cs/

Nagy lilik ***/Anser albifrons*** (Scopoli, 1769)/
Egyelőre csak őszi vonulási időszakából vannak adatai, de feltehetően tavaszi migrációja is érinti vidékünket. Előfordulások: 2009.11.29. – egy kb. 70 és egy 30 madárból álló csapat /F Cs/, 2012.11.10. – több csapatban kb. 80 pd átrepül /F Cs/

Fácán ***/Phasianus colchicus*** (Linnaeus, 1758)/
Ritka és kisszámú költőfaj. A rekettyés árok melletti parlagföldön és a tölgyes szegélyben szórványosan észlelhető egyedei csak rendszertelen fészkelésére engednek következtetni.

Fekete gólya ***/Ciconia nigra*** (Linnaeus, 1758)/
A vizsgált területen nem fészkel. Nem túl messze (Noszvaj, Vesszős), 2009-ben egy pár próbálkozott költéssel /D G/.Valószínűleg e párt alkotó egyedek, vagy a Bükk-vidéken máshol költő madarak, ill. ezek fiataljai (imm. példányok) tűnnek fel időnként a védett erdő fölött. Előfordulások: 2009.04.11. – 1 pár kering a vizsgált terület légterében /F Cs/, 2009.07.21. – 2 imm. példány kel a kavicsbánya felől /D G, F Cs/, 2010.03.21. – 1 ad. pd ereszkedik le a kutatott területtől keletre, (Ibolyás-tetőn túl) /F Cs/, 2014.05.01. – 2 pd ÉK-DNY irányban átrepül /F Cs/, 2014.05.18. – 1 pd átrepül /F Cs/. 2016.04.16. 1-pd beköröz az erdő fölé /F Cs/.

Darázsölyv ***/Pernis apivorus*** (Linnaeus, 1758)/
A május eleje és augusztus vége közötti időszakban a terület egyik leggyakrabban látható ragadozó madara. Költése jelenleg nem ismeretes, de a múltban, (az 1980-as években) fészkelt a védett erdőben (Sz T közlése). A vizsgált terület közelében (Ibolyás-tető?), 2008 és 2014 között egy pár minden évben költött.
Néhány előfordulás a kutatott területről: 2008.07.06. – 1 pd /F Cs/, 2009.06.13. – 1 hím pd /F Cs/, 2009.08.28. – 1 juv. pd. /F Cs/, 2010.08.08. – 1 pár /F Cs/, 2011.05.28. – 1 pd /F Cs/, 2011.06.25. – 1 pd /F Cs, 2011.07.30. – 1 pd /F Cs/, 2012.07.14. – 2 pd (1 pár) /F Cs/, 2013.05.04. – 1 pd /F Cs/, 2014.05.18. – 1 pd nászrepül /F Cs/,2014.07.19. – 1 pd /F Cs/.

Kígyászölyv ***/Circaetus gallicus*** (Gmelin, 1788)/
Nem fészkel sem a kutatott területen, sem annak közelében. Egyetlen előfordulása: 2014.06.15. – 1 ad pd /F Cs/. A madár a parlag terület füvének lekaszálása után jelent meg É felől. Néhány kör megtétele után Cakó-tető irányába távozott.

Barna rétihéja /*Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758)/

Nem költ. A faj vonulási vagy szaporodási időszakában, nagy magasságban mozgó, ill. oda felkörözö egyedek néha megfigyelhetők az erdő felett. A faj fészkelő állománya egyébként a Bükk-vidéken is növekszik (víztározók nádasai, gabona táblák) az országos trendnek megfelelően.
Előfordulások: 2013.04.14. – 2 hím pd kering magasan /F Cs/, 2013.07.07. – 1 hím pd többször bekörözött /F Cs/, 2014.04.13. – 2 hím + 1 tojó magasan átrepül /F Cs/.

Kékes rétihéja /*Circus cyaneus* (Linnaeus, 1766)/

Átvonuló/telelő példányok alkalmilag átrepülnek az itteni erdős területek felett.
Az eddigi egyetlen megfigyelés: 2011.12.18. – 1 hím pd /F Cs/.

Héja /*Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758)/

A vizsgált időszakban, a kutatott területen 2016-ig nem költött. 2016-ban a védett tölgyesben 1 pár telepedett meg, első észlelésük 2016.03.28-án történt /F Cs/. Két fiókát repítettek, melyek még 2016.07.19-én is táplálékot koldultak a fészek közelében /F Cs/. Korábban, egyes években, a vizsgált területtől nem messze (Nagy-Orbán-völgy) fészkelt egy pár, melynek tagjai időnként megfigyelhetők voltak a vizsgált területen. (A 3 gyűrűzött pd a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságra került, és a területen szabadon engedett madarakat jelent).

Karvaly /*Accipiter nisus* (Linnaeus, 1758)/

Egyes években fészkel a vizsgált területen. Költésére csak 2014-ben volt konkrét bizonyíték, mikor egy pár a felső erdészház feletti, sok, lábon álló holt fát tartalmazó, idős lucosban kezdett költéshez; (2014.05.02. – a pár nászrepül a fenyves felett, ill. revírféltés jelét adja, 2014.05.03-án a hím zsákmányt hoz a fenyvesbe, ahol a tojó várja /F Cs/). Utóbb a fészkelés valamilyen okból meghiúsult (viharkár?) és a pár is eltűnt. Elképzelhető, hogy már korábban pl. 2011-ben is lehetett itt költés néhány észlelés alapján: 2011.05.28. – 1 pd /F Cs/, 2011.07.30. – több juv. pd. /F Cs/. A költőhelyként szolgáló lucost 2015-ben letermelték. A faj egész évben gyakran megfigyelhető.

Egerészölyv /*Buteo buteo* (Linnaeus, 1758)/

A védett erdőben egy pár rendszeresen költ (egy 2008-ban talált fészek valószínűleg folyamatosan lakott azóta is /F Cs/). A párat alkotó egyedek időnként az erdő és a rekettyés árok közötti parlagföldön vadásznak. Egész évben láthatók, gyakran a szomszédos területek madaraival együtt. Egy alkalommal, nagy magasságban átvonuló egyedek is megfigyelhetők voltak. Utóbbi eset 2012.10.23-án történt, mikor 13 pd egymás után, nehezen becsülhető, de elég jelentős „követési távolságot" tartva húzott át észak-déli irányban (B. buteo vulpinus alfajhoz tartozó madarak?). /P B, F Cs/.

Gatyás ölyv /*Buteo lagopus* (Pontoppidan, 1763)/

Eddig egy alkalommal került szem elé. A tölgyes feletti légtérben 2011.12.18-án feltűnő madár a Bükk-vidéken telelők közül való lehetett /F Cs/. Elsősorban a Bükkalja nyílt agrárterületein mutatkoznak rendszeresen áttelelő példányok.

Békászó sas /*Aquila pomarina* (C. L. Brehm, 1831)/

Sem a vizsgált területen, sem annak közelében nem költ. A távolabb fészkelő bükki, bükkaljai párokat alkotó egyedek mutatkoznak néha az itteni erdős területek fölött.
Előfordulások: 2010.05.15. – 1 pd /F Cs/, 2014.04.13. – 2 pd /F Cs/. Az egyik madár alacsonyan keringett egy egerészölyv társaságában, majd egy a magasban feltűnt békászó sassal (feltehetően a párjával), északi irányba távoztak. 2014. 08. 31. – 1pd É-D irányban áthúz a terület felett. /F Cs/

Parlagi sas /*Aquila heliaca* (Savigny, 1809)/

Hasonlóan az előzőhöz, e sasfaj sem fészkel sem a kutatási területen, sem annak közelében, de alkalmilag egy-egy példány feltűnhet az itteni légtérben. Egyetlen eddigi megfigyelése: 2007.03.14. – 1 imm pd /F Cs/.

Kabasólyom /*Falco subbuteo* (Linnaeus, 1758)/

A területen nem költ. Eddigi megfigyelései: 2014.05.03. – 1 keringő pd az erdő felett, a szőlőültetvények közelében /F Cs/, 2014. 09. 17. – 1 juv. példány, 2014. 09. 21. – 1 (2) pd szitakötőre vadászik a védett erdő és a parlagterület felett /F Cs/.

Vándorsólyom ***/Falco peregrinus*** (Tunstall, 1771)/

Sem a területen, sem annak közelében nem költ. Eddigi egyetlen adata: 2013.05.04. – 1 ad. hím pd (feltehetően a Bükkben fészkelők közül) seregélyekre vág, a védett erdő felett /F Cs/.

Guvat ***/Rallus aquaticus*** (Linnaeus, 1758)/

Valószínűleg csak kóborlóként vetődött el egy példány 2011-ben a területre, ahol aztán több hónapon át tartózkodott. Ebben az évben, a „rekettyés árokban" folyamatosan víz szivárgott a felszínre és folyt lassan tova (más években ált. csak időszakosan, főleg tavasszal aktív ez a forrás). Az itteni vizes, iszapos talajon, főleg rekettyefűzből, sásfélékből, vízi harmatkásából, mocsári gólyahírből és egyéb higrofil fajokból álló vegetáció a jellemző. Ez évben, a hang alapján történő észlelések és a vizuális megfigyelések szerint 07.23-tól 11.23-ig volt nyomonkövethető, valószínűleg egy és ugyanazon adult madár jelenléte. Egyébként a fészkelés sem zárható ki teljesen, amennyiben két öreg madár (egy pár) volt a területen (már július hónapot megelőzően is). A legvalószínűbb magyarázat e faj felbukkanására mégis az lehet, hogy 2011-ben sok – a guvat számára alkalmas - vizes élőhely a csapadékhiány következtében kiszáradhatott a Bükkvidéken (és máshol is), majd az elvándorló madarak közül egy, esetleg két példány birtokba vette a rekettyést, de már feltehetően csak költési időszakának befejeződése után. Előfordulások /F Cs/: 2011.07.23. – 1 pd az egyik hálóállásban, 2011.10.01. – 1 pd hangadása (az ismert visító hang), 2011.10.08. – 1 pd hangadása, 2011.11.01. – 1 ad. pd az egyik hálóállásban, 2011.11.06. – hangadás többször, 2011.11.23. – 1 ad. pd az egyik hálóállásban.

Daru ***/Grus grus*** (Linnaeus, 1758)/

Egyetlen észlelése van, a faj őszi vonulási időszakából. Ekkor, 2015.10.07-én, sötétedéskor – ismeretlen számú madár, hangját hallatva repült keresztül a vizsgált terület felett.

Erdei szalonka ***/Scolopax rusticola*** (Linnaeus, 1758)/

Fészkelésére utaló adatok nincsenek, őszi és – feltehetőleg - tavaszi vonulási időszakában ejti útba a területet. Eddigi megfigyelései csaknem kizárólag ősszel történtek: 2008.10.11. – 1 pd /R A/, 2009.10.20. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/, 2014.szept. „vége" – 1 pd /M L/, 2014.11.04. – 1 gázolt pd az Eger-Noszvaj úton /K T/. Az enyhe teleknek köszönhetően januári adata is van; 2016.01.14. – 1 pd a védett tölgyesben /M L/.

Kék galamb ***/Columba oenas*** (Linnaeus, 1758)/

Költésidőre eső észlelések alapján 2016-ban 1 pár fészkelése bizonyosra volt vehető. Előfordulások (valamennyi a védett tölgyesben) /F Cs/: 2016.03.28. egy hím példány szól, 2016. 04.16. egy hím példány szól, 2016. 07. 28. egy hím példány hangja. Meglepő módon a korábbi évekből semmilyen megfigyelése sem volt, (pedig a fekete harkály odvak ekkor is a faj rendelkezésére álltak). A Bükk-vidéken lassú expanziója tapasztalható.

Örvös galamb ***/Columba palumbus*** (Linnaeus, 1758)/

A védett tölgyesben és az egyéb fás élőhelyeken (pl. erdei fenyő foltokban) 2013 óta összesen 4-5 párban költ. Állománya a kutatási területen és Bükkalja-szerte is folyamatos növekedést mutat az utóbbi években. Az itt fészkelők vonulók, de a Bükkalja más területein (főleg városi parkokban) egy-egy példány áttelelhet. Előfordulások /F Cs/: 2006.09.09. – 1 pd, 2007.09.30. – kb. 300 pd vonul magasan, DNy-i irányba, 2008.03.30. – hang a tölgyesből, 2008.08.28. – hang a tölgyesből, 2010.03.21. – 1-2 pd hangja, 2010.04.06. – 1 pd hangja, 2010.04.11. – 1-2 pár, 2011.04..02. – „több" pd, 2011.09.18. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd, 2012.03.17. – hang a tölgyesből, 2012.03.24. – hang a tölgyesből, 2013.04.14. – 6-8 pd, 2013.04.21. – hang a tölgyesből, 2013.05.04. – hang a tölgyesből, 2013.06.02. – 4 pd, 2013.06.16. – 3-4 pd, 2013.07.07. – hang a tölgyesből, 2014.03.15. – 1 pd hangja a tölgyesből /egyben a legkorábbi itteni, tavaszi észlelés/.

Vadgerle ***/Streptopelia turtur*** (Linnaeus, 1758)/

Költése csak a Borbolya-hegy hétvégi házai alatti bokros-ligetes területen bizonyított. Az erősen záródó, védett tölgyesben és egyéb lombos állományokban, cserjésekben valószínűleg nem költ. Átrepülő példányok gyakran láthatók. Vonuló. Legkorábbi tavaszi észlelése: 2013.04.21. – 1 pd /F Cs/.Legkésőbbi, őszi elvonulását megelőző észlelése: 2008.08.28. – 1 pd /F Cs/.

Kakukk ***/Cuculus canorus*** (Linnaeus, 1758)/

A helyi fészkelő fauna tagja. Kakukkdajkaként leginkább a két gyakori énekes faj, a barátposzáta és a vörösbegy jöhet szóba, de a gazdamadarak kilétére vonatkozó megfigyelések eddig még hiányoznak.

Július közepére – úgy tűnik – elhagyja a Szőlőskei erdőt és környékét. Legkorábbi tavaszi észlelése: 2010.04.11. – 1hím pd hang alapján /F Cs/.

Macskabagoly ***/Strix aluco*** (Linnaeus, 1758)/

A védett tölgyesben egy pár minden évben költ, a szaporodási időszakra eső észlelések alapján. Ősszel, a táborok idején is hálóba kerül néha egy-egy példány. Egész évben a területen tartózkodik. Néhány, a faj fészkelésére utaló előfordulás: 2007.03.16. – 1 hím hangja /F Cs/, 2008.03.30. – 1 pd (szürke változat) az alsó erdészház kéményén /F Cs/, 2011.02.05. – 1 tojó pd hangja /F Cs/, 2011.04.23. – 1 hím pd hangja /F Cs/, 2012.03.24. – 1 hím pd hangja /F Cs/, 2013.06.16. – 1 felzavart, valószínűleg fiatal pd /F Cs/.

Gyurgyalag ***/Merops apiaster*** (Linnaeus, 1758)/

Nem fészkel a vizsgált területen (de a Bükkalján széleskörűen elterjedt költőfaj). Eddigi adatai : 2013.05.04. – 1 pd + hangok a tölgyes felett, valószínűleg vonulók /F Cs/, 2014.05.18. – 4 pd, feltehetően a közelben fészkelők közül /F Cs/, 2014.05.25. – 6 pd átrepül /F Cs/.

Búbosbanka ***/Upupa epops*** (Linnaeus, 1758)/

A főleg hang alapján történő észlelések azt mutatják, hogy a védett tölgyesben egy pár rendszeresen költ.Táplálékért többnyire a vizsgált terület határán kívülre járnak. A szaporodási időszak befejeződése után, de legkésőbb június harmadik dekádjáig elhagyják a környéket. Vonuló. Előfordulások /F Cs/: 2007.04.06. – hang a tölgyesből, 2007.06.09. – hang a tölgyesből, 2010.06.15. – hang a tölgyes felől, 2011.04.02. – hang a tölgyesből, 2011.05.15. – 1 pd, 2012.05.05. – hang a tölgyesből, 2014.05.18. – hang a tölgyesből, 2016.04.12 – 1 pd.

Nyaktekercs ***/Jynx torquilla*** (Linnaeus, 1758)/

Ritka fészkelő. Az adat 2008-ból való, mikor a felső erdészház közelében, egy öreg szilvafában volt lakott odúja /F Cs/. Költött 2013-ban és 2016-ban is /F Cs/. Ritkaságának oka lehet az itteni túlságosan zárt, erdős terület, ill. a nyíltabb, ligetesebb részeken a megfelelő, szabad odvak hiánya. Vonuló. Legkorábbi tavaszi észlelése: 2013.04.14. – 1 hím pd hang alapján /F Cs/. Az eddigi adatok alapján augusztus közepéig követhető nyomon a jelenléte a területen.

Hamvas küllő ***/Picus canus*** (Gmelin, 1788)/

Évente többnyire két pár költ a vizsgált területen. A védett tölgyesben rendszeresen fészkel, de egyes években azon kívül is megtelepszik. Így pl. 2013-ban a rekettyés árok bokrosából kiemelkedő egyik öreg fűzfában készített odút egy pár. Néhány, a faj szaporodási időszakára eső előfordulás (részben akusztikus, részben vizuális észlelés alapján)/F Cs/: 2010.04.11.,2011.04.16., 04.23., 05.15., 2012.05.05.,2013.04.14., 04.20. (fogott ad. hím pd is), 05.04., 2014.05.03., 2015.04.04., 2016.04.16. Egész évben a területen tartózkodik (2. ábra).

Zöld küllő ***/Picus viridis*** (Linnaeus, 1758)/

Egy pár rendszeresen költ a védett tölgyesben, egy másik pár az egyéb lombos állományokban, pl. a rekettyés árok öreg fűzfáiban. Utóbbi helyen gyakran az előző évben ott fészkelő hamvas küllőt „váltják", mint pl. 2014-ben is. Rokonuktól eltérően gyakrabban mutatkoznak nyílt területen és messzebbre is eljárnak táplálékért. Jelenlétük folyamatos az év során.

Fekete harkály ***/Dryocopus martius*** (Linnaeus, 1758)/

Egy pár évente költ a tölgyesben, de egyes években egy másik pár költése is fölvetődik. Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés /F Cs/: 2007.04.06. – 2 pd.,06.09. 2008.03.30., 2009.03.28., 2010.04.11., 05.15., 2011.04.02, 2013.04.14.,2014.05.18., 2015.04.04.,2016.04.12. A vizsgált terület közelében (pl. Kerékkötő laposa) további párok költenek. Bár a védett erdőben fészkelők nagy területet járnak be, jelenlétük egész éven nyomonkövethető.

Nagy fakopáncs ***/Dendrocopos major*** (Linnaeus, 1758)/

A leggyakoribb harkályfaj, mely a zárt, tölgy állományoktól a fenyőfoltokig sok helyen fészkel. Megtalált lakott odvak, behatárolt revírek alapján a különböző fás élőhelyeken legalább 5-6 pár költhet. A fiókák kirepülésének időpontja az egyes párok esetében eltérő, május közepe és június eleje közé esik. Egész évben a területen tartózkodik.

Közép fakopáncs ***/Dendrocopos medius*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres költőfaj, a hangadások és a tölgyes különböző pontjain történt megfigyelések alapján 2-3 párban. Csak a védett erdő, cser és kocsánytalan tölgy dominálta részein fészkelnek. Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés /F Cs/: 2008.03.04. – 1-2 pd, 03.30. – 1 pd, 2009.03.28. – 1 hím pd hangja, 04.11. – 1 hím hangja, 2010.04.11. – 1 hím hangja, 2011.03.14. – 1 hím hangja, 2012.03.03. – 1 tojó pd, 2012.05.06. – 1 gyűrűzött 2+-korú tojó és 1 gyűrűzött 2y-korú tojó, 2013.04.14. – 2 pd, 2014.04.21. – 1 gyűrűzött, kotlófoltos tojó, 2014.05.03. – 1 etető pd, 2014.05.29. – egy kirepült, az öreg madártól táplálékot kolduló fiatal. 2015.04.04. – 1 pd., 2016.04.12. – 1 pd. Egész évben észlelhetők, a tölgyest ritkán és inkább csak a szaporodási időszakon kívül hagyják el, de akkor sem távolodnak messzire. A 2014-ben létesített vadszórón rendszeresen megjelennek.

Fehérhátú fakopáncs ***/Dendrocopos leucotos*** (Bechstein, 1802)/

Eddig egyetlen adata van. A védett erdőben 2014.10.10-én láttak 1 hím példányt /R A és tsai/. Az általában nagyobb tengerszint feletti magasságban, bükkösökben, szurdokerdőkben fészkelő faj, a Bükk régió más vidékeiről is ismert szezonális mozgalmai során, ősztől tavaszig, az alacsonyabb térszíneken fekvő tölgyesekben is megjelenik. A megfigyelt egyed esetében is effajta vertikális kóborlásról lehet szó, bár a terület jó adottságai következtében (pl. megfelelő mennyiségű álló- és fekvő holtfa) alkalmi költését sem lehet kizárni.

Kis fakopáncs ***/Dendrocopos minor*** (Linnaeus, 1758)/

A nagyfakopáncs után a második leggyakoribb fészkelő harkályfaj. A zárt tölgyesben éppúgy költ, mint az erdőszegélyben vagy a fenyőelegyes foltokban. Egyes években a rekettyés árokban álló nagy fűzfák egyikében-másikában is tanyát ver. Néhány, a szaporodási időszakra eső előfordulás /F Cs/: 2007.04.06.,06.09., 2008.03.30., 2010.03.21., 2011.03.14., 04.23. 2012.05.05. 2013.04.14., 2015.03.22. Egész évben a területen tartózkodik.

Mezei pacsirta ***/Alauda arvensis*** (Linnaeus, 1758)/

A kutatási terület felett vonulási időszakában átrepül. Előfordulás: 2014.03.01. – ismeretlen számú átrepülő, hang alapján /F Cs/.

Füsti fecske ***/Hirundo rustica*** (Linnaeus, 1758)/

Jelenleg (valószínűleg a háziállatok teljes hiánya miatt) nem fészkel, pedig alkalmasnak látszó költőhely lenne számára (pl. a felső erdészházhoz tartozó ólak). A vizsgált terület légterében időnként feltűnik néhány példány.

Molnárfecske ***/Delichon urbicum*** (Linnaeus, 1758)/

Nem költ, de a légtérben gyakrabban és nagyobb számban figyelhető meg mint az előző faj.

Hegyi billegető ***/Motacilla cinerea*** (Tunstall, 1771)/

Nem fészkel. A 2011-es aszályos évben, mikor – a várakozással ellentétben - a rekettyés árokban egész nyáron volt víz, kóborló/vonuló példányok jelentek meg az augusztus-szeptemberi időszakban, az árok nyíltabb részein. Valószínűleg mindannyiszor ugyanaz a 2-3 fiatal madár táplálkozott a vizes, iszapos talajfelszíneken. Előfordulások /F Cs/: 2011.08.28., 09.03., 09.17-től 09.24-ig.

Barázdabillegető ***/Motacilla alba*** (Linnaeus, 1758)/

A felső erdészháznál, ill. az itteni ólaknál egy pár egyes években költ. Előfordulások /F Cs/: 2007.06.09. – 1 pd, 2008.03.30. – 1 pd, 2013.04.14. – 1 pd, 2014.05.25 – 1 ad. hím, 2016.04.16. – 1 pd. 25. – 1 ad.hím pd /F Cs/.

Csonttollú ***/Bombycilla garrulus*** (Linnaeus, 1758)/

A faj magyarországi inváziói idején a vizsgált területen is feltűnnek átrepülő, vagy a tölgyes sárga fagyönggyel „fertőzött" fáin táplálkozó kisebb csapatok. Előfordulások /F Cs/: 2009.03.07. – több kisebb csapat, 2012.12.08. – kb. 25 pd, 2013.04.14. – 33+25 pd, 2013.04.20. – 16 pd, 2013.04.21. – 5 pd.

Ökörszem ***/Troglodytes troglodytes*** (Linnaeus, 1758)/

Fészkelése kérdéses. Két áprilisi adatáról (2007.04.06. – 1 pd /F Cs/ és 2010.04.11. – 1 gyűrűzött pd /F Cs/), nem dönthető el egyértelműen, hogy még vonuló, vagy már itteni költőhelyükön tartózkodó madarakkal kapcsolatosak-e. A 2016. augusztus első harmadában fogott és észlelt madarak a kutatási területen kívülről érkező kóborlók is lehettek. A további tavaszi-koranyári adatok hiánya a faj

fészkelése ellen szól. Az elmondottak tükrében, az ökörszem jellemzően őszi és tavaszi átvonulóként fordul elő a vizsgált területen. Az őszi vonulási csúcs a szeptember közepétől október közepéig terjedő időszakra esik, de néhány madár még novemberben és decemberben is mutatkozik. Gyakran áttelelők is akadnak. Tavaszi fő vonulási időszakában (március), csak az őszi mennyiség töredéke érinti a területet.

Erdei szürkebegy ***/Prunella modularis*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres és meglehetősen gyakori, őszi átvonuló. Őszi mozgalmának csúcsidőszaka szeptember második- és október első felére esik. Ezt követően tavaszig lényegesen ritkábban észlelhető, de egy-két áttelelő mindig akad. Tavaszi migrációja idején (március utolsó harmada-április első fele) jóval kisebb számban jelenik meg mint ősszel. Itt tartózkodása idején - az előző fajhoz hasonlóan - főleg a bokros-magaskórós területeket keresi.

Vörösbegy ***/Erithacus rubecula*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, gyakori költőfaj. Nem csak a tölgyesben fészkel, hanem a rekettyés árok szárazabb részein és az egykori botoló füzes helyén felnövő állományban is (2016-ban e füzest gyérítették és visszametszették). A kigyérülő fenyvesekben vagy fenyőelegyes foltokban is költ. Ősszel (szeptember-október) és tavasszal (március második és április első fele) nagyszámban vonul át, de a téli időszakban is észlelhető néhány példány. Az őszi átvonulók közül, egy ÉNy-Lengyelországban, 2006.04.19-én jelölt példány került hálóba, a rekettyésben, 2008. 10.10-én (a gyűrű felirata: Poland Gdansk KN58329). Egy másik madarat, melyet ÉK-Olaszországban, 2011.10.23-án gyűrűztek meg, 2013.10.07-én ellenőriztünk (a gyűrű felirata: INFS OZZANO (BO) ITALY 6 A68225). A faj helyi fészkelő állományát a 2013 márciusában fellépő kedvezőtlen időjárás az évben drasztikusan csökkentette.2016 augusztusának első dekádjában – a befogások alapján – októbert idéző,nagyszámú madár mozgott a területen.

Nagy fülemüle ***/Luscinia luscinia*** (Linnaeus, 1758)/

Évente valószínűleg rendszeresen megjelenő, de ritka és kisszámú őszi átvonuló (augusztus-szeptember). A faj eddigi adatait a rekettyés árokban befogott egyedek „szolgáltatták”:
2007.08.26. – 1pd (1+-korú), 2009.08.30. – 1 pd (1y-korú), 2011.09.02. – 1 pd (1y-korú), 2011.09.03. – 2 pd (1y-korúak), 2012.08.20. – 1pd (1y-korú), 2016.08.09. – 1 pd (1+-korú), 2016.08.11. – 1 pd (1y-korú). Tavaszi vonulási időszakából nincs adata.

Fülemüle ***/Luscinia megarhynchos*** (C. L. Brehm, 1831)/

Összesen is csak néhány pár fészkel a rekettyés árok szárazabb és nyíltabb részein valamint a hétvégi házak alatti cserjésben. Itt tartózkodásuk időszaka - az eddigi adatok szerint - április közepe és augusztus vége közé esik. Néhány, a szaporodási időszakra eső észlelés /F Cs/: 2007.06.09., 2011.05.28., 2012.05.05., 2013.05.19., 2013.06.16. – 1 fogott, 1+-korú hím pd,2014.05.25. Legkorábbi tavaszi észlelése: 2013.04.14. – 1 éneklő hím /F Cs/. Úgy tűnik, a vizsgált terület határain túlról a faj szaporodási időszakának befejeződése után sem érkeznek kóborló példányok.

Házi rozsdafarkú ***/Phoenicurus ochruros*** (S. G. Gmelin, 1774)/

Egyes években 1vagy 2 pár költ az erdészházaknál. Az alsó erdészház istállójában többször is fészkelt már (2007.04.06. – 1 pár /F Cs/, 2014.06.27. – 1 pd, 2014.07.19 – 2 juv /F Cs/), de a felső erdészháznál és a hozzá tartozó ólaknál is megtelepedik (2014.04.13. – 1 tojó pd /F Cs/. Ősszel helyi és/vagy átvonuló példányok október végéig figyelhetők meg.

Kerti rozsdafarkú ***/Phoenicurus phoenicurus*** (Linnaeus, 1758)/

Ritka és kisszámú őszi átvonuló a területen. Eddigi előfordulásai októberre esnek:
2008.10.10. – 1 gyűrűzött 1y-korú hím, 2008.10.24. – 1 gyűrűzött 1+-korú tojó, 2013.10.09. – 1 gyűrűzött 1y-korú hím. A madarak itt tartózkodásuk idején az erdőszegélyben mozognak.

Fekete rigó ***/Turdus merula/*** (Linnaeus, 1758)

Gyakori költőfaj a legtöbb fás-bokros élőhelyen. A költési időszak befejeződése után, valamint az őszi és a tavaszi vonulási időszakban a terület határán kívülről is érkeznek madarak. A nyári aszály idején az itatóhelyek, ősszel a cserjék érő termése jelentős számú rigót vonzanak. A visszafogások alapján a helyi fészkelők kis hányada a telet is itt tölti (főleg ad. hímek). A 2013-as év hideg, havas kora tavaszi időjárása mind a fekete-, mind az énekes rigó itteni állományát súlyosan érintette.

Fenyőrigó ***/Turdus pilaris*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, gyakori, őszi és tavaszi átvonuló, időnként nagyobb számban is látható. Ősszel az első csapatok rendszerint csak október utolsó harmadában tűnnek fel. Az időjárástól és/vagy a táplálékkínálattól függően változik az évente megfigyelhető madarak száma, de április elejéig általában folyamatosan észlelhetők a faj egyedei . Egyedszám-maximumok: 2008.12.13. – 300-400 pd, 201.01.14. – két csapatban kb. 500 pd./F Cs/. Nem messze, a Bükkalja nyíltabb, bokrosokkal, rétekkel, szőlőültetvényekkel mozaikos területein többezres csapatai is előfordulnak.

Énekes rigó ***/Turdus philomelos*** (C. L. Brehm, 1831)/

Gyakori, de a fekete rigónál kisebb számban fészkel, elsősorban a lombos állományokban. A zárt tölgyesnek a szegélyében és a belső részein is költ. A helyi fészkelők március utolsó harmadában már a területen tartózkodnak. Változó számban rendszeres őszi és tavaszi átvonuló. Az őszi vonulási csúcsidőszak szept. második felére és október első felére esik. Tavasszal zömük (időjárástól is függően) március második és harmadik dekádjában vonul át. Néhány késő őszi és egy januári előfordulás alapján ítélve (utóbbi 2012.01.14.-én gyűrűzött 2y-korú pd) ritkán egy-egy madár át is telel.

Szőlőrigó ***/Turdus iliacus*** (Linnaeus, 1766)/

Az eddigi megfigyelések alapján a vizsgált területen meglehetősen ritka őszi- és tavaszi átvonuló. Előfordulások: 2009.11.29- 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/, 2012.10.25. – 15 pd átrepül /F Cs/, 2013.11.14. – 7 pd /F Cs/, 2015.04.04. – kb. 50 vonulásban lévő egyed pihen a tölgyesben /F Cs/.

Léprigó ***/Turdus viscivorus*** (Linnaeus, 1758)/

Költésre utaló adatai ezidáig nincsenek. Az őszi-téli időszakban egyes példányok, vagy néhány madárból álló, lazán összetartó csapatok gyakran mutatkoznak a tölgyesben, ahol a sárga fagyöngy rendkívül elterjedt. Az átvonuló-telelő egyedek eddigi észlelései október eleje és február eleje közé esnek. Egyedszám-maximum: 2010.01.14. – 6-8 pd /F Cs/.

Réti tücsökmadár ***/Locustella naevia*** (Boddaert, 1783)/

Nem fészkel. Néha egy-egy példány tavaszi vonulása idején (május eleje), ill. őszi mozgalmai során (aug.,szept.) jelenik meg. Az alábbi észlelések a rekettyés árok magaskórós szegélyében történtek: 2007.08.26. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/, 2012.05.05. – 1 éneklő (hím) pd /F Cs/, 2012.09.23. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/, 2013.05.04. – 1 gyűrűzött 1+-korú pd /F Cs/. Különös módon, felhagyott szőlőparcellák egyikében énekelt egy pd 2014.05.03-án /F Cs/.

Berki tücsökmadár ***/Locustella fluviatilis*** (Wolf, 1810)/

A vizsgált területről meglepő módon nincs fészkelésre utaló adata. Eddig tavaszi vonulási időszakában két alkalommal,őszi mozgalma idején egy alkalommal került elő a rekettyés árok bokrosából:
2012.05.05. – 1 gyűrűzött 1+-korú pd /F Cs/, 2014.05.03. – 1 éneklő hím pd /F Cs/,2009.08.28 – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/. A Bükkvidék ligetes patakvölgyeiben egyébként elterjedt, gyakori fészkelő.

Serregő nádiposzáta ***/Acrocephalus scirpaceus*** (Herman, 1804)/

Ritkán, az eddigi adatok szerint őszi mozgalma idején vetődik el a területre. A 2012.08.20-án fogott 1y-korú példány a rekettyés árokban került hálóba /F Cs/.

Énekes nádiposzáta ***/Acrocephalus palustris*** (Bechstein, 1798)/

Költésére utaló adat nem áll rendelkezésre. Az itteni rekettyéshez hasonló, de jóval nyíltabb élőhelyeken sokfelé fészkel a Bükkalján. A kutatási területen eddig mindössze egy alkalommal, őszi mozgalma idején került szem elé. A 2007.08.25-én fogott 1y-korú madár a rekettyés árok magaskórós-nádfoltos részén akadt hálóba /F Cs/.

Kerti geze ***/Hippolais icterina*** (Vieillot, 1817)/

Eddig csak őszi vonulási időszakában került elő a kutatási területről. A mindössze két fogási adat alapján (2009.08.28 – 1 gyűrűzött, 1y-korú pd /F Cs/, 2011.08.27. – 1gyűrűzött, 1y-korú pd /F Cs/) ekkor is ritkának tekinthető.

Barátposzáta ***/Sylvia atricapilla*** (Linnaeus, 1758)/

Gyakori, elterjedt költőfaj, a legnagyobb egyedszámban előforduló énekesek egyike. Főleg a tölgyes ligetes, magaskórós szegélyében, a kidőlt vagy kitermelt lucfenyők helyén felverődő

vágásnövényzetben és a rekettyés árok szárazabb, bokros részein költ. A nyári és az őszi időszakban a kutatási terület határán túlról is érkeznek madarak, a bogyótermő cserjék és félcserjék érő termésére. Legkorábbi tavaszi adata: 2012.03.24. – egy visszafogott, ad. hím pd, minden bizonnyal helyi fészkelő /F Cs/. Legkésőbbi őszi adata: 2009.10.22. – 1 gyűrűzött 1y-korú hím pd, 2012.10.22. – 1 gyűrűzött, F-korú, tojó pd /F Cs/. Áttelelésére vonatkozó megfigyelés a területről nincs (ellentétben a Bükk vidék több, más területével).

Kerti poszáta ***/Sylvia borin*** (Boddaert, 1783)/

Szaporodási időszakára eső megfigyelések nincsenek. Az eddigi adatok szerint nyárvégi-koraőszi mozgalma idején jelenik meg, de akkor is kis számban (összesen 12 fogott egyed). Legkorábbi adata ekkor: 2011.08.07. – 1 gyűrűzött, F-korú pd /F Cs/. Legkésőbbi őszi észlelése: 2011.09.18. – 1 gyűrűzött, 1y-korú pd /F Cs/. Itt tartózkodása idején főleg a rekettyés árok gyalog- és feketebodzával benőtt részein mutatkozik.

Kis poszáta ***/Sylvia curruca*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, de kisszámú fészkelő a ligetes-bokros területeken (erdőszegély,rekettyés árok). Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés /F Cs/: 2007.06.09. – 1 éneklő hím, 2010.04.11. – 1éneklő hím, 2011.05.15. – 1 éneklő hím, 2012.05.05. – 1 éneklő hím, 2013.04.21. – 1 éneklő hím. Legkorábbi tavaszi adata: 2007.04.06. – 1 éneklő hím. Eddigi legkésőbbi őszi adata: 2009.08.30. – 1 gyűrűzött, 1y-korú pd.

Mezei poszáta ***/Sylvia communis*** (Latham, 1787)/

Egyes években egy-két pár fészkel a rekettyés árok magaskórós szegélyében és a hétvégi házak alatti cserjés-gazos területen. Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés: 2013.06.16. – 1 gyűrűzött, kotlófoltos tojó /F Cs/, 2014.05.02. – 1 éneklő hím /F Cs/, 2016.04.16. – 1 visszafogott hím pd (jelölve: ugyanitt 2013.05.04-én). Augusztusban és szeptember elején számuk a vizsgált terület határán túlról érkezőknek köszönhetően kissé megemelkedik. Legkésőbbi őszi adata: 2011.09.17. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/.

Sisegő füzike ***/Phylloscopus sibilatrix*** (Bechstein, 1793)/

A védett tölgyesben rendszeres, elég gyakori fészkelő. Az éneklő hímek alapján, a költőpárok száma kb. harmada a csilpcsalp füzikéének. Ahol a második koronaszint, ill. a nagyfokú cserjeborítás sűrű erdőképet eredményez, ritkábban települ vagy hiányzik. A helyi fészkelők már április közepétől hallhatók. Kis számban valószínűleg „idegen" átvonulók is mutatkoznak a rekettyésben, úgy a tavaszi (május eleje), mint az őszi időszakban (augusztus, szeptember eleje). Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés /F Cs/: 2010.04.26. – 2 éneklő hím, 2011.04.23. – 2 éneklő hím, 2013.05.19. - 3 éneklő hím, 2014.04.21. – min. 3 éneklő hím. Legkorábbi tavaszi adata: 2013.04.14. – 3-4 éneklő hím a tölgyesben. Legkésőbbi őszi adata: 2011.09.04. – 1 gyűrűzött, 1y-korú pd.

Csilpcsalpfüzike ***/Phylloscopus collybita*** (Vieillot, 1817)/

Gyakori költőfaj. A legtöbb fás élőhelyen fészkel, a luc- és erdei fenyő foltokat is beleértve. Fészkét földközelben, inkább az alacsonyabb, bokros szegélyekben építi. A kirepült és önállósodott fiatalok (júniusban a második költésből származók is) többségükben a füzesekbe húzódnak. Ősszel jelentősebb számú átvonuló is megfordul a területen. Legkorábbi tavaszi adata: 2010.03.21 – 1 éneklő hím + 1 gyűrűzött pd /F Cs/. Eddigi legkésőbbi őszi adata: 2007.10.14. – 3 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/.Itteni esetleges áttelelésérőI nincs adat.

Fitiszfüzike ***/Phylloscopus trochilus*** (Linnaeus, 1758)/

Szórványos és kisszámú őszi átvonuló. A faj esetleges fészkelése is fölvetődött egy 2013.06.16-án hallott hím kapcsán /F Cs/. Amennyiben ennek az alsó erdészház alatti, kigyérülő lucosban kitartóan éneklő madárnak párja, ill. fészke is volt (ez nem derült ki), úgy ez a füzike (alkalmi) költőfajnak lenne tekinthető a területen. Egy másik adat (2011.07.10. – 1 gyűrűzött F-korú pd /F Cs/) alapján inkább a faj korai – területünket érintő - mozgalmára gondolhatunk, mintsem itteni fészkelésére. Az „idegen" átvonulók egyébként főleg szeptemberben és okt. elején mutatkoznak. Ekkor - a nagyobb számban érkező csilpcsalpfüzikékhez hasonlóan - főleg a rekettyésben mozognak. Eddigi legkésőbbi őszi adata: 2012.10.07. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd/F Cs/.

Sárgafejű királyka ***/Regulus regulus*** (Linnaeus, 1758)/

Évente több-kevesebb párban költ mind a felső erdészház feletti-, mind az alsó erdészház alatti lucfoltokban. A felső erdészház előtti idős lucosban (nyársaló hely) is fészkel. A fészkelők száma a

legjobb években, összesen kb. 5 pár lehet, de egyes években ki is maradhatnak a költések ismeretlen okból, valószínűleg a kedvezőtlen téli-tavaszi időjárást követően. A lucosok 2010 után felgyorsult pusztulása fészkelésük teljes megszűnését eredményezheti a közeljövőben. Néhány észlelés a faj szaporodási időszakából /F Cs/: 2007.04.06. – 1 éneklő hím, 2011.04.02. – hangok, 2013.05.04. – 1 éneklő hím. Az alsó erdészház alatti lucosban, 2014.04.13-án egy éneklő hím „rávezetésével" készülőben lévő fészket találtam kb. 3,5 méter magasságban, mely a királykákra jellemző módon, idős luc kihajló oldalágához alulról, a füzérszerűen lecsüngő hajtások közé volt erősítve. A fészket 05.01-én még építette a tojó, de 05.03-ára már teljesen befejezte. A hím 05.18-án még a fészek közelében énekelt, de 05.25-ére már az összes madár elhagyta a területet (a fiókák kirepülhettek) /F Cs/. Ugyanitt legközelebb 06.19-én hallottam egy hímet (talán a májusban fészkelőt) énekelni, de második költésre utaló jelet nem tapasztaltam. A sárgafejű királyka általában egész évben megfigyelhető. Ősztől tavaszig „idegen" átvonuló, ill. telelő madarak is megfordulnak a fás-bokros élőhelyeken.

Tüzesfejű királyka ***/Regulus ignicapilla*** (Temminck, 1820)/

Fészkelésre utaló adatok ez idáig nincsenek, bár jellegzetes éneke alapján ez a királyka faj is könnyen kimutatható lenne a költési időszakban. Jelenleg kisszámú, de eléggé rendszeres őszi (szeptember-október), ritka tavaszi (április eleje) átvonuló. Őszi észlelései (10 esetben látott-hallott egyedek +18 fogott pd) szept.04-e és okt.25-e közé esnek /F Cs/. Ősszel gyakran sárgafejű királykákkal mutatkozik. Eddigi egyetlen tavaszi adata: 2011.04.03. – 1 éneklő hím az alsó erdészház melletti lucosban /F Cs/.

Szürke légykapó ***/Muscicapa striata*** (Pallas, 1764)/

Rendszeres, de kisszámú költőfaj (1-2 fészkelő pár). Az eddigi megfigyelések szerint, valószínűleg csak az Eger-Noszvaj műút közelében, a leágazó, rosszminőségű, aszfaltozott út kb. 100-m-es szakasza mellett fészkel, ugyanis itt talál az út fölé boruló fák koronaszintje alatt vadászatra alkalmas teret. A tölgyes belsejében a faj hiánya a nagyarányú cserjeborítás- és a második koronaszint következtében kialakult sűrű erdőképpel, a vadászatra alkalmas tér szűkösségével magyarázható. Említett útszakaszon 2 pár is osztozhat; 2014.07.15. – 8-10 pd juv.+ad. madarak /F Cs/.Ősszel (augusztus-szeptember) „idegen" átvonulók rendszeresen érintik a kutatási területet. Utóbbiak egyes években szokatlanul nagy számban mutatkozhatnak. Így pl. 2011-ben, a rekettyés árok „elvizesedése" következtében kialakuló jó táplálkozó helyeknek köszönhetően, az itt jelentős számban koncentrálódó szürke légykapókból, aug. 27-e és szept.23-a között 85 egyedet sikerült befogni. E madarak közül egy 2011.08.27-én jelölt (1y-korú) példányt a rákövetkező évben, május 15-én ellenőriztek az olaszországi Capri szigetén, Észak-Afrikából Európába történő átkelését követően.(A gyűrű felirata: Bp W87472). Legkésőbbi őszi adata: 2012.09.21. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/.

Kis légykapó ***/Ficedula parva*** (Bechstein, 1792)/

Nem fészkel. Eddigi adatai őszi vonulási időszakából valók. A kisszámú átvonuló észlelésére (befogott fiatal madarak) a rekettyés árok fás részein került sor augusztus utolsó harmadában és szeptemberben. Előfordulások /F Cs/: 2006.09.30. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd, 2009.08.27. – 1 gyűr. 1y-korú pd, 2010.09.18. – 1 gyűr. 1y-korú pd, 2011.08.27. – 1 gyűr. 1y-korú pd, 2011.09.17. – 1 gyűr. 1y-korú pd, 2012.09.23. – 1 gyűr. 1y-korú pd. A faj költőállománya a Bükkvidéken folyamatosan csökken.

Örvös légykapó ***/Ficedula albicollis*** (Temminck, 1815)/

Meglehetősen ritka és kisszámú költőfaj, mely kizárólag a védett tölgyesben fészkel. A faj ritkaságának oka feltételezhetően - hasonlóan a szürke légykapóéhoz - a sűrű erdőállomány. A helyi fészkelők a fiókák kirepülése után, de legkésőbb júl. közepére – úgy tűnik - elhagyják a területet. A későbbiekben a rekettyés árok bokrosában hálóba került, csaknem kizárólag fiatal madarak, valószínűleg már mind a vizsgált terület határán túlról érkező, migráló egyedek. Néhány, a faj szaporodási időszakára eső észlelés: 2007.06.09. – 1 gyűrűzött 2+ korú hím, 2011.07.09. – 1gyűrűzött 1y-korú pd. 2013.04.21. – 1 hím pd /F Cs/. Legkorábbi tavaszi adata: 2013.04.14. – 1 hím pd /F Cs/. Legkésőbbi őszi adata: 2011.08.27. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/.

Kormos légykapó ***/Ficedula hypoleuca*** (Pallas, 1764)/

Rendszeres őszi (júl-szept.) és tavaszi (ápr. közepe-május eleje) átvonuló. Míg tavasszal többnyire a tölgyes szegélyében, őszi átvonulásuk idején főleg a rekettyés árok bokrosában mozognak. Legkorábbi tavaszi adata: 2013.04.14. – egy 2+ és egy 2y-korú hím pd /F Cs/.Legkésőbbi tavaszi adata: 2014.05.03. – 1 hím pd /F Cs/.Legkésőbbi őszi adata: 2006.09.10. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd /F Cs/.

Őszapó ***/Aegithalos caudatus*** (Linnaeus, 1758)/

A cserjés erdőszegélyek és egyéb fás-bokros területek rendszeres, eléggé gyakori költőfaja. Állandó. Költésidőn kívül kisebb-nagyobb homogén- vagy más cinege fajokkal vegyes csapatokat alkot.

Barátcinege ***/Parus palustris*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, viszonylag gyakori költőfaj, bár a fészkelő párok száma csak kb. tizede a szén- vagy kék cinegéének. A lombos állományok lakója. Állandó. Az egyes madarak költőhelyükhöz ragaszkodnak, azt éveken át birtokolhatják a visszafogások szerint.

Kormosfejű cinege ***/Parus montanus*** (Conrad von Baldenstein, 1827)/

Ritka, alkalmi fészkelő. Csak egy évből, 2010-ből van költésre utaló adata. Megtelepedése csak olyan luc foltokban képzelhető el, ahol akadnak pusztulásnak indult, még lábon álló, de már pudvásodó, holt fák, melyekbe fészkelő odvát vájhatja. E feltételnek valamennyi, itteni, még meglévő lucos megfelel. Az egyes években, ősszel észlelhető példányok lehetnek a környéken fészkelő madarak, de messzebbről érkező kóborlók is. Előfordulások /F Cs/: 2010.03.21. – 1 gyűrűzött 1+korú pd, 2010.03.27. – 1 hallott pd (alsó erdészház melletti lucos), 2010.06.13. – említett lucosból néhányszor egy vagy több példány hívóhangja hallatszik, 2011.09.21. – 1 gyűrűzött 1y-korú példány, 2012.09.29. – 1 pd hívóhang alapján, 2012.10.21. – 1 vagy 2 pd hívóhang alapján, 2012.10.26. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd, 2014.09.21. – 1 gyűrűzött 1y-korú pd.

Fenyvescinege ***/Parus ater*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres fészkelő. A korábbi években (2010 előtt) a luc- és talán az erdei fenyő foltokban is, összesen 8-9 pár költött. Számuk napjainkra (2016) a lucosok pusztulása, ill. kitermelése következtében 2-3 párra csökkent. Állandó.

Kék cinege ***/Parus caeruleus*** (Linnaeus, 1758)/

A védett tölgyesben jelentős számban fészkelő, gyakori költőfaj. Az őszi-téli időszakban számuk az időjárási és táplálkozási viszonyoktól függően változik. Gyűrűzési-visszafogási adat utal arra, hogy egyes példányok télre, a mintegy 15 km távolságra lévő Hórvölgyi-víztározó nádasába húzódnak.

Széncinege ***/Parus major*** (Linnaeus, 1758)/

A fészkelő párok számát tekintve a leggyakoribb madárfaj, költőállományát csak az előző fajé közelíti meg. Minden fás élőhelyen előfordul ahol természetes vagy mesterséges odút talál. (A kifüggesztett 30 db B típusú mesterséges fészekodú 80 %-át is ez a faj foglalja el.) Az őszi-téli időszakban számukat a táplálkozási viszonyok is befolyásolják.

Csuszka ***/Sitta europaea*** (Linnaeus, 1758)/

Az idős, zárt, lombos erdő állományokban rendszeres, gyakori költőfaj. Állandó. Az őszi-téli vegyes cinege csapatokkal nyíltabb helyeken is feltűnik egy-egy példány.

Hegyi fakusz ***/Certhia familiaris*** (Linnaeus, 1758)/

A védett erdőben rendszeres költőfaj (3. ábra). A fészkelők száma a 2014-évi célzott, szaporodási időszakra eső felmérések (éneklő, territóriumtartó hímek számbavétele) alapján 4-5 pár. A szakirodalomban szó van arról, hogy mindkét faj utánozhatja a másik énekét. Magam ezzel az eshetőséggel nem számoltam, a faj megállapítása terepen többnyire az ének alapján történt. A két fakusz faj élőhelyválasztásában markáns különbségeket nem fedeztem fel, de úgy tűnik a hegyi fakusz a védett erdő bármely részén előfordulhat, míg a rövidkarmút inkább csak a csert és kocsánytalan tölgyet magas elegyarányban tartalmazó erdőrészekben találtam meg. A fenyves foltokban úgy a költési időszakban, mint azon kívül, csak a familiaris bukkan fel. A két fakuszfaj éneklő hímjei közötti legkisebb távolság tapasztalatom szerint min. 60-80 méter. A helyben fészkelő hegyi fakuszok a visszafogások alapján állandóaknak tekinthetők. Ősszel számuk az északabbi területekről érkező kóborlók/vonulók révén növekszik, egyes években utóbbiak inváziószerű megjelenéséről beszélhetünk (2010.okt.15-e és 21-e között 18 fogott pd).

Rövidkarmú fakusz ***/Certhia brachydactyla*** (C. L. Brehm, 1820)/

Rendszeres költőfaj 2-3 párban a védett erdő cser és kocsánytalan tölgy dominálta részein. A fészkelők száma a 2014. évi április-májusi felmérések alapján kb. a fele a hegyiének. A faj legbiztosabb előfordulási és egyben fészkelő helyei a kutatóházak közelében, továbbá a rossz, aszfaltozott úttal szomszédos erdőtömbben találhatók, de a tölgyes más részein (pl. a felső erdészház közelében) is

költhet. A tölgyesen kívül – ellentétben a másik fakusz fajjal – gyakorlatilag nem fordul elő.Állandó, a területre a szaporodási időszakon kívül sem érkeznek érzékelhető számban „idegen" madarak.

Sárgarigó ***/Oriolus oriolus*** (Linnaeus, 1758)/
A védett tölgyesben rendszeres költőfaj, de csak egy-két párban. További párok költenek a hétvégi házak alatti ligetes területen és a szőlőültetvényekkel határos erdőszegélyben. Április végén, május elején érkezik vissza telelőhelyéről. Úgy tűnik, a helyi fészkelők a fiatal madarak kirepülése után, de legkésőbb augusztus első harmadában elhagyják a kutatási területet.

Tövisszúró gébics ***/Lanius collurio*** (Linnaeus, 1758)/
Egyes években (pl.2007-ben,2010-ben,2013-ban) a rekettyés árok bokrosában költ egy-egy pár. Néhány további pár fészkel a hétvégi házak alatti cserjésben, ill. a védett tölgyes szőlőültetvényekkel határos szegélyében. Az eddigi megfigyelések szerint április vége és szeptember közepe között tartózkodik a vizsgált területen.

Szajkó ***/Garrulus glandarius*** (Linnaeus, 1758)/
Gyakori költőfaj a legtöbb fás-bokros élőhelyen. A tölgyesek makktermése, a számos diófa-, mogyoró bokor- és mogyorós hólyagfa termése, a közeli és helyi vadszórók ősszel és télen jelentős számú madarat vonzanak.

Fenyőszajkó ***/Nucifraga caryocatactes*** (Linnaeus, 1758)/
A faj legutóbbi, nagyobb, magyarországi inváziói idején a vizsgált területen is észlelhető volt néhány alkalommal, az őszi időszakban. Előfordulások: 2008.10.24. – 1 pd átrepült /B P, F Cs/, 2010.09.18. – 1 pd szól /F Cs/, 2010.09.22. – 1 pd F Cs/, 2010.10.15 – 10.23. 1 pd többször hallható volt a hét folyamán /F Cs/.

Holló ***/Corvus corax*** (Linnaeus, 1758)/
Költése jelenleg nem ismeretes. A szomszédos, erdős dombvidéken fészkelők naponta láthatók. Áthúzó párok, egyes példányok, a fiatalok kirepülése után családok, ill. kisebb-nagyobb csapatok gyakran tűnnek fel a terület légterében. A faj egyedeinek legnagyobb bükkvidéki koncentrációját is itt tapasztaltuk: 2006.09.09-én, késő délután, kb. 200 madár húzott déli irányból a Bükk felé, valószínűleg éjszakázás céljából /B P, F Cs, R R/.

Seregély ***/Sturnus vulgaris*** (Linnaeus, 1758)/
Gyakori fészkelő, a védett tölgyes odvas fáiban számos párban költ. Az itt fészkelők a környék nyílt agrárterületeire járnak táplálékért. Legkorábbi tavaszi észlelés: 2007.03.16. – 4 pd /F Cs/. Legkésőbbi őszi észlelés: 2008.12.13. - min.4-5 pd /F Cs/. Esetleges áttelelésére vonatkozó (januári) megfigyelések nem állnak rendelkezésre. A Bükkalja egyes területein többezres csapatok is láthatók az őszi időszakban.

Mezei veréb ***/Passer montanus*** (Linnaeus, 1758)/
Egy, a faj szaporodási időszakára eső megfigyelés alapján (2013.05.19. – 1 pd a felső erdészház udvarán /F Cs/) biztosra vehető fészkelése. Az alsó erdészház mellett folyamatosan működő vadszóró létesítése óta (2014) a fészkelő párok száma nőtt. Többségük természetes odvakban költhet.

Erdei pinty ***/Fringilla coelebs*** (Linnaeus, 1758)/
Minden fás élőhelytipusban költ, a leggyakoribb pintyféle. Legnagyobb számban a tölgyesekben és egyéb lombos állományokban fészkel, de néhány pár a fenyőfoltokban is megtelepszik. Egész évben előfordul, a kevés áttelelő elsősorban a hímek közül kerül ki. Egyes években, az őszi (szept. vége, okt.) és tavaszi (márc.) időszakban számuk átmenetileg – az átvonulók révén – kisebb-nagyobb mértékben megnövekszik.

Fenyőpinty ***/Fringilla montifringilla*** (Linnaeus, 1758)/
Eléggé rendszertelenül felbukkanó őszi és tavaszi átvonuló, ill. téli vendég. Egyes évekből adata sincs. Jelentősebb csapatait sem észleltük eddig (ellentétben a Bükkalja más, többnyire nyíltabb területeivel). Legkorábbi őszi észlelése: 2011.10.08. – 5 pd /F Cs/. Legkésőbbi tavaszi észlelése: 2015.03.22. – 1 hím pd /F Cs/.

Csicsörke ***/Serinus serinus*** (Linnaeus, 1766)/

Költésre utaló megfigyelései nincsenek. Az eddigi adatok szerint őszi és tavaszi vonulási időszakában vetődik el a területre. Előfordulások /F Cs/: 2007.04.06. – átrepülő példányok hangja, 2010.10.21. – 1 pd, 2011.09.17-24 – átrepülő madarak hangja több napon keresztül, 2014.04.13. – 2 átrepülő pd, 2014.04.21. – átrepülők hangja, 2016.04.16. – átrepülő példányok hangja.

Zöldike ***/Carduelis chloris*** (Linnaeus, 1758)/

Elterjedt, eléggé gyakori fészkelő (rekettyés árok, hétvégi házak alatti cserjés, tölgyesszegély). Egész évben előfordul, ősszel és télen kisebb csapatokban is.

Tengelic ***/Carduelis carduelis*** (Linnaeus, 1758)/

Kis számban költ az erdőszéleken, ill. az akácfoltokban. Ősztől tavaszig leginkább a gazosok és a rekettyés árok magaskórósai környékén mutatkoznak csapatai.

Csíz ***/Carduelis spinus*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres őszi és tavaszi átvonuló, olykor télen is megfigyelhető. Itt tartózkodása idején elsősorban a rekettyés árok fűzfáin és bokrosában kerül szem elé kisebb-nagyobb számban, ill. átrepülő csapatai észlelhetők. Legkorábbi őszi előfordulás: 2012.09.14. – 15 pd /F Cs/. Legkésőbbi tavaszi előfordulás: 2013.04.14. – 4 pd /F Cs/.

Keresztcsőrű ***/Loxia curvirostra*** (Linnaeus, 1758)/

Biztos költésre utaló adata nincs, még azokból az évekből sem, amikor a faj nagy inváziójának és a Bükkvidék számos pontján ezt követő fészkelésének is tanúi lehettünk (2008-2009). Azóta a lucosok gyorsuló ütemű pusztulása következtében egyre kevésbé valószínű egy esetleges itteni, jövőbeni költés. A luc tobozokra járó, kisebb-nagyobb csapatok (2-30 pd), április-május kivételével az év nagyrészében megfigyelhetők, de leggyakrabban az őszi időszakban. 2012 októberében naponta többször érkezett 3-8 madár a felső erdészház ereszcsatornájára, ahol a felgyülemlett vízzel szomjukat oltották /F Cs/. Egyedszám-maximum: 2009.02.24. – kb. 30 pd /F Cs/

Süvöltő ***/Pyrrhula pyrrhula*** (Linnaeus, 1758)/

Ősztől (okt. közepe) tavaszig (márc. vége) kisebb-nagyobb számban rendszeres téli vendég a kutatási területen (bokrosok, erdőszélek). Jelentősebb számban ált. csak október második dekádja után mutatkozik. Egyes években, ez idő tájt inváziószerűen jelentkezik. Így pl. 2012 okt. 22-e és 28-a között a beáramló csapatokból 123 madár került hálóba, a táborunk idején. A jelölt madarak 68-%-a tojó, az összes gyűrűzött tojó 74%-a fiatal (1y-korú) volt. Három visszafogás alapján e madarak egyrésze legalább december végéig, január elejéig a területen maradt.

Meggyvágó ***/Coccothraustes coccothraustes*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, elterjedt fészkelő. Elsősorban a tölgyesekben fészkel (főleg a gyertyános részeken), de az egykori botoló füzesben és a rekettyés árok alsó szakaszának ligetes erdeiben is költ egy-két pár. Egész évben előfordul (télen többnyire csak hímek). A nyári szárazság idején, amikor az árok egyes részeit még víz borítja, a terület határain túlról is érkeznek madarak ivás és fürdőzés céljából.

Citromsármány ***/Emberiza citrinella*** (Linnaeus, 1758)/

Rendszeres, de kisszámú költőfaj. Fő költőhelyei: a tölgyes szegély, különösen a szőlő ültetvényekkel határos részek. Egész évben megfigyelhető, az alsó erdészház melletti vadszórón kis csapatokban is mutatkozik. A fészkelők száma a Bükk régióban mindenhol csökken.

Bajszos sármány ***/Emberiza cia*** (Linnaeus, 1766)/

A területen nem költ, eddigi adatai az őszi időszakból (okt-dec) származnak. A befogott, ill. megfigyelt madarak nagy valószínűséggel a közeli bükki területeken fészkelők közül kerülnek ki, melyek egyrésze az őszi-téli hónapokban a Bükkalja alacsonyabb területeit (is) érintő kóborlást végez. A kutatási területen észlelt példányok fő tartózkodási helye a rekettyés árok, ahonnan időnként néhány méterre, a szomszédos parlagterületre repülnek ki táplálkozni. Előfordulások /F Cs/: 2009.11.21. – 1 gyűrűzött 1+korú hím pd, 2011.12.11. – 2 gyűrűzött 1y-korú pd + 1 látott ad. hím pd, 2012.10.21. – 1 gyűrűzött 1+korú hím pd.

A védett tölgyes két jellemző költőfaja

2. ábra Hamvas küllő tojó (Fotó: Fitala Cs.)

3. ábra Hegyi fakusz (Fotó: Fitala Cs.)

Az anyag lezárását követően, de még nyomdába adása előtt, 2016.10.13-án, egy fiatal (1 y-korú), hím vándorfüzike (Phylloscopus inornatus) került hálóba a vizsgált területen, ezzel 98-ra nőtt az itt kimutatott fajok száma-, ill. 67-re a gyűrűzött fajok száma.

Összesítés a vizsgált területen előfordult, ezen belül a fészkelőként kimutatott fajokról, valamint a gyűrűzött madarak megoszlásáról.

Jelmagyarázat: F=fészkel, NK=nem költőfajként fordul elő, ?=fészkelése kérdéses, kellően nem bizonyított

A madárnevek HURING kóddal vannak feltűntetve

No.	Madárfaj	Státus	Gyűrűzött pd.	No.	Madárfaj	Státus	Gyűrűzött pd.	No.	Madárfaj	Státus	Gyűrűzött pd.
1.	**ANSFAB**	NK	0	**33.**	**DENLEU**	**NK**	0	**65.**	**REGREG**	**F**	239
2.	**ANSALB**	**NK**	0	**34.**	**DENMIN**	**F**	12	**66.**	**REGIGN**	**NK**	18
3.	**PHACOL**	**F**	0	**35.**	**ALAARV**	**NK**	0	**67.**	**MUSSTR**	**F**	103
4.	**CICNIG**	**NK**	0	**36.**	**HIRRUS**	**NK**	0	**68.**	**FICPAR**	**NK**	6
5.	**PERAPI**	**NK**	0	**37.**	**DELURB**	**NK**	0	**69.**	**FICALB**	**F**	7
6.	**CIRGAL**	**NK**	0	**38.**	**MOTCIN**	**NK**	0	**70.**	**FICHYP**	**NK**	9
7.	**CIRAER**	**NK**	0	**39.**	**MOTALB**	**F**	0	**71.**	**AEGCAU**	**F**	152
8.	**CIRCYA**	**NK**	0	**40.**	**BOMGAR**	**NK**	0	**72.**	**PARPAL**	**F**	91
9.	**ACCGEN**	**F**	3	**41.**	**TROTRO**	**NK?**	141	**73.**	**PARMON**	**F**	4
10.	**ACCNIS**	**F**	2	**42.**	**PRUMOD**	**NK**	142	**74.**	**PARATE**	**F**	26
11.	**BUTBUT**	**F**	1	**43.**	**ERIRUB**	**F**	1547	**75.**	**PARCAE**	**F**	681
12.	**BUTLAG**	**NK**	0	**44.**	**LUSLUS**	**NK**	8	**76.**	**PARMAJ**	**F**	939
13.	**AQUPOM**	**NK**	0	**45.**	**LUSMEG**	**F**	8	**77.**	**SITEUR**	**F**	63
14.	**AQUHEL**	**NK**	0	**46.**	**PHOOCH**	**F**	6	**78.**	**CERFAM**	**F**	58
15.	**FALSUB**	**NK**	0	**47.**	**PHOPHO**	**NK**	3	**79.**	**CERBRA**	**F**	6
16.	**FALPER**	**NK**	0	**48.**	**TURMER**	**F**	401	**80.**	**ORIORI**	**F**	0
17.	**RALAQU**	**NK?**	0	**49.**	**TURPIL**	**NK**	3	**81.**	**LANCOL**	**F**	7
18.	**GRUGRU**	**NK**	0	**50.**	**TURPHI**	**F**	150	**82.**	**GARGLA**	**F**	49
19.	**SCORUS**	**NK**	1	**51.**	**TURILI**	**NK**	1	**83.**	**NUCCAR**	**NK**	0
20.	**COLOEN**	**F**	0	**52.**	**TURVIS**	**NK**	4	**84.**	**CORRAX**	**NK**	0
21.	**COLPAL**	**F**	1	**53.**	**LOCNAE**	**NK**	3	**85.**	**STUVUL**	**F**	2
22.	**STRTUR**	**F**	0	**54.**	**LOCFLU**	**NK**	2	**86.**	**PASMON**	**F**	28
23.	**CUCCAN**	**F**	0	**55.**	**ACRSCI**	**NK**	1	**87.**	**FRICOE**	**F**	327
24.	**STRALU**	**F**	2	**56.**	**ACRRIS**	**NK**	1	**88.**	**FRIMON**	**NK**	7
25.	**MERAPI**	**NK**	0	**57.**	**HIPICT**	**NK**	2	**89.**	**SERSER**	**NK**	0
26.	**UPUEPO**	**F**	0	**58.**	**SYLATR**	**F**	841	**90.**	**CARCHL**	**F**	35
27.	**JYNTOR**	**F**	1	**59.**	**SYLBOR**	**NK**	12	**91.**	**CARCAR**	**F**	29
28.	**PICCAN**	**F**	9	**60.**	**SYLCUR**	**F**	13	**92.**	**CARSPI**	**NK**	29
29.	**PICVIR**	**F**	3	**61.**	**SYLCOM**	**F**	32	**93.**	**LOXCUR**	**NK**	8
30.	**DRYMAR**	**F**	1	**62.**	**PHYSIB**	**F**	5	**94.**	**PYRULA**	**NK**	215
31.	**DENMAJ**	**F**	28	**63.**	**PHYCOL**	**F**	307	**95.**	**COCCOC**	**F**	151
32.	**DENMED**	**F**	7	**64.**	**PHYTRO**	**NK?**	15	**96**	**EMBCIT**	**F**	73
								97.	**EMBCIA**	**NK**	4
								Összesen:97. FAJ 7085 pd.			

1. táblázat Összesítés a vizsgált területen előfordult, ezen belül a fészkelőként kimutatott fajokról, valamint a gyűrűzött madarak megoszlásáról

IRODALOM

KÁRÁSZ, I. 2002. Heves megyei természetvédelmi kalauz. Tűzliliom Egyesület Eger

https://www.google.hu/maps/place/Noszvaj/@47.9252882,20.4405271,1806m/data=!3m1!1e3!4m2!3m1!1s0x4740918fb0ce0e45:0x634864d3b9b1c8cf